

S prestola na morišče

ali

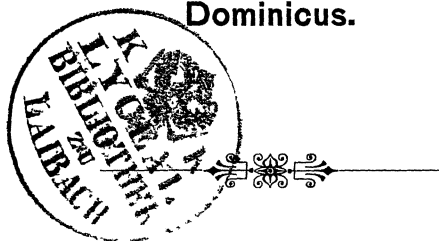
Nesrečna kraljeva rodbina.

Zgodovinska povest.

Iz nemškega prosto poslovenil

Dominicus.

V Ljubljani.

Založil in izdal **Janez Giontini.**

1887.

Tiskala Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani.

Prvo poglavje.

Kraljeva rodbina.

Okoli Tampla, temnega in neprilичnega grada v Parizu, je leta 1792. bučal jesenski veter. Čmerno so korakale straže sem ter tje. Od časa do časa so se ozirale na slabo razsvetljen stolp, ki je stal na sredini dvorišča. Njegov vrh molél je čez ostalo poslopje gradu; raz njega se je zamoglo videti na ogromno množino hramov glavnega mesta, kojega prebivalci so revolucije kar besneli.

Posebno eden stražnikov, mlad mož bledega, pa jako prijetnega obraza, se je ozrl večkrat, kakor navadno na okna gorenjega nadstropja.

«Bog se usmili,» govoril je polglasno, «tam gori sedi zdaj vbogi kralj Ludovik* pri

---

* Kralj Ludovik Kapet XVI., vnuk Ludovika XV., kralja francoskega, porodil se je 28. avgusta 1754, se 15. maja 1770 poročil z Marijo Antonijo, hčerjo avstrijske cesarice Marije Terezije. Vladal je od l. 1774. do 1792. Bil je jako pošten in varčen, ter je imel najboljšo voljo izboljšati tedanji žalostni stan francoske države; pa manjkalo mu je stanoovitnosti in doslednosti. Iz teh napak je izvirala francoska

lešcerbi in čita, da bi se kratkočasil. Oh, in v sobi pod njim biva nesrečna kraljica s svojima otrokoma in princesinjo Elizabeto. Oj, gorjé! Jakobinci hočejo njihovo smrt, pa

---

prekucija ali revolucija, ki je kraljevo oblast in tudi slabotnega kralja uničila.

Tedanji francoski pisatelji so v premnogih spisih izpokoavali veljavo države in cerkve; ti dve oblasti ste gospodovali do tedaj ljudstvu, sedaj pa ste izgubili ves vpliv nanje.

Izginilo je vse spoštovanje, in ljudstvo je jelo črniti dvor, posebno pa lahkoživo kraljico Marijo Antonijo. Dobrohotni Ludovik XVI. je skušal vse neprilichnosti odpraviti in je od denarne stiske prisiljen 17. junija 1789 sklical narodovo skupščino. To skupščino je skušal pridobiti, ter jo je hotel, ko se je upirala, razpustiti.

S tem se je začela prekucija. — 14. julija 1789 polasti se pariško prebivalstvo državne ječe «bastilja» imenovane in jo razruši.

Nemirno je vrelo v Parizu, in kraljeva rodbina v Versalju se je začelahati za svojo varnost. — V istini se odpravi 5. oktobra velikanska druhal iz Pariza v Versalj, prime kraljevo rodbino in jo 6. oktobra ob 1. uri prižene v Pariz. Nesramneži so na kraljevo rodbino kazaje na vse pretége kričali: «Tu Vam peljemo peka, pekinjo in pekovskega fanta!»

Da bi se vsaki sovražni sili odtegnil, sklene kralj s svojo rodbino na tihem pobegniti na tuje. Kraljici preskrbel je švedski plemenitaž grof Fersen popotni list, glaseč se na livlandsko baroneso Korff z dvema otrokoma in spremstvom. Kralj sam v strežaja oblečen bi jo moral spremiti. — Na večer 20. junija pobegne kraljeva rodbina iz stolnega mesta. Srečno prispejo do St. Menehoulda; tu kralja spozna poštar Drouet, bivši dragonec in vnet privrženec nove ustave, zajaše konja, jezdi v bližnje mesto Varen, kamor je cesta držala, ter tam kraljevo rodbino ustavi.

Drugi dan so kralja prisilili, z največjo sramoto vrniti se v Pariz.

Žalostni nasledki kraljevega bega so se kmalu pokazali. Njegova rodbina morala se je iz Tuljerijskega gradu preseliti v Tampl, kjer je mestni zbor nadzoroval visoke jetnike. Kaka osoda jih je čakala, videli so jasno v tem, da

kaj so pregrešili? Nič! Drži jezik za zobmi, Žabó, bodi vender pazljiv. Ne govori take mešanice, drugače te zaprejo na življenje in smrt! Pazi vender!»

V tem trenutku prikaže se gori pri oknu oseba. Bil je to zaprti kralj. Gledal je v noč čez razsvetljen Pariz, v katerem so se vršile dostikrat veselice njemu na čast. Lu-

je pariška sodrga najboljo njihovo prijateljico princesinjo Lamball ubila, ter njeno glavo kraljici pomolila pod okno. Kmalo potem začela se je pravda proti kralju. Obkrivili so ga zaveze s francoskimi sovražniki.

Zastonj se je branil nesrečni kralj, zastonj sta ga navdušeno zagovarjala nekdanji njegov minister, sivolasi Malzerb, in mladi, pa prav zgovorni Desèze, 17. prosenca obsodili so kralja z večino enega glasu (361 od 720 glasujočih) na smrt.

Zastonj je prosil, da bi odložili njegovo smrt. Dovolili so mu sprejeti nepriseženega duhovnika Škotca Edgewortha (izg. Edžuerds), ki ga je izpovedal.

Dne 20. prosenca se mora Marija Antonija ločiti od ljubljenelega soproga; en dan kasneje trlo se je zaslepljeno ljudstvo okoli morišča, kjer je ob desetih dopoldne svojo dušo izdihnil najpoštenejši in najčistejši vseh francoskih vladarjev.

Dne 3. julija mora se kraljica ločiti od svojega osemletnega sina, kterege so potem v odgojo izročili surovemu čevljarju Simonu, ki je na vse načine trpinčil ubogo siroto. — Dne 2. avgusta odtrgajo kraljico tudi od hčere in sva-kinje Elizabete. — 14. oktobra postavijo čez noč osivelo blede ženo pred revolucionarno sodišče in jo po skoraj dva dni trajajoči pravdi 16. oktobra obsodijo na smrt.

Po opravljeni spovedi peljali so jo istega dne na morišče, kjer je bila ob $\frac{1}{4}$ na 1. popoldne rešena vsega trpljenja.

Iz tega vsakdo razvidi, kako grozno je razgrajala francoska prekucija in koliko nedolžnih je padlo pod rabeljnovno roko.

dovik ni videl nobene rešilne dežele, obdajali so ga samo razsajajoči valovi, kateri so mu protili samo pogin, le onkraj teh valov čakal ga je večni mir.

«Ubogi Ludovik,» pravi Žabó, kateri je precej kralja spoznal, «o čem pač zdaj pre-mišljuješ? Če bi ti slišal pogovore, koje sem slišal jaz, ‚slovó bi strahu upu dal‘. Da, dobro vem, umoriti te hočejo. Prej ne bodo mirovali, dokler se tebe in tvojih popolnoma ne znebijo! Oj krvoločniki!»

Zaslišijo se v bližini hitri koraki in Žabó neha sam seboj govoriti. Bil je iz bližnje stražnice prihajajoč stražnik, kateri je pred Žabótom obstal.

«Idi gori k Ludoviku Kapetu, pa mu za-trôbi, naj se okna ogiblje!» zaropoče prišlec.

Žabó vrže puško čez ramo in brzo zgine v temnem hodniku, po katerem se je dospelo v stolp. Mostovži in stopnice so bile kaj slabo razsvetljene, pa vojak vendar poti zgrešil ni. Ko ide mimo kraljičine sobe, jo sliši z otroci moliti.

Žabó je bil samo na videz republikanec, ne pa kakor njegovi tovariši, in zategadel je bil na skrivnem prijatelj kraljeve rodbine. Dostikrat, ko jo je moral na majhnem vrtu na šetnji stražiti, so mu solze zalivale oči, posebno če je videl, kako živo se je ljubila

kraljeva rodbina, če je slišal otročje pa plašljive opazke malega Dofêna*.

Žabó obstoji in poslušá.

«Usmili se nas, vsemogočni Bog», moli mali Ludovik, «blagoslovi tiste, kateri se nas spominjajo, kateri morajo za nas trpeti. Omeči srca naših sovražnikov in daj kralju moč, vse križe in težave, ki si mu jih naložil, voljno prenašati. Gospod, tudi mojo odgojiteljico milostivo tolaži v njeni žalosti!»

Vrlega Žabóta solzé oblijó, ko sliši malega Dofêna tako moliti, koraka dalje in si briše solzé, ki so mu še vedno v oči silile. Nazadnje obstoji pred vratmi kraljeve sobe. Potrka rahlo in kralj zakliče: «Prosto!»

Vojak stopi v borno izbico in iz neke knjige čitajočega kralja po vojaški pozdravi. Ludovik ga jako milo pogleda. Bled obraz nesrečnega vladarja in pa resno gledajoče njegove oči pripravijo dobrega Žabóta čisto ob govor.

«Kaj hočeš, moj sin?» vpraša ga Ludovik.

«Sire**, dobil sem povelje, Vam zapovedati, da bi se okna ogibali,» reče vojak bolj proseč, kakor zapovedujoč.

---

* Kraljevič.

** Presvetli gospod.

Nevolja, ktera se je na plemenitem kraljevem obrazu pokazala, izginila je odmah.

«Bom se ga ogibal,» deje kralj na to mirno. «Idi pa to naznani mojim tlačiteljem. Varuj se pa, moj sin, mene v prihodnje imenovati Sire, kajti če bi to tvoji višji zvedeli, bi ti zamogli jako škodovati.»

Pri teh besedah se vrlemu Žabótu oči zaiskré. S puško zarožlja in ravno hoče spregovoriti, ko mu oster glas njegovega častnika na uho zadoni.

«Tako se moji ukazi zvršujejo?» zaropče surov republikanec nad Žabótom. «Si li naznanil prepoved Ludoviku Kapetu?»

Žabó pritrdi.

Častnik ga pogleda zvedavo in se potem obrne h kralju.

«Od zdaj se morate okna ogibati,» zapoveduje mu, «če ne, bomo ga z deskami zadelali.»

Kralj postane jeze rudeč, pa kmalu se zgubi rudečica in kralj mu čisto mirno odgovori: «Ta vrli mož mi je že to naznanil.» Ko to izgovori, vzame knjigo in čita, med tem pa ona dva zapustita sobo.

«Kleri!» zakliče kralj.

Odmah vstopi strežaj.

«Poizvej o prvi priliki, kako se imenuje vojak, ki je bil ravno tukaj,» reče kralj.

«Ga že poznam, Sire,» deje Kleri. Moj prijatelj iz mladih let je in se imenuje Žabó. Po glasu sem ga spoznal.»

«Poroči mu, da se mu pristrčno zahvaljujem, ako ti bo moči to storiti, skrivej,» veli Ludovik Šestnajsti. «Zdaj pa idi in mi pripelji mojega sina, da se bom ž njim kratkočasil.»

Strežaj odide in malo potem pride z Dofênom nazaj. Ta je bil nežen deček, lepe in vitke rasti. Približa se očetu spoštljivo in mu z otročjo ljubeznijo poljubi roko. Rahlo potegne Ludovik sinka k sebi in mu ves zamišljen položi desnico na lepo kodrasto glavico.

«Ves dan sem nekaj premišljeval,» pravi Dofên.

«Kaj pa?» popraša ga kralj.

«Kako se je pač prigodilo, da so Francozi tako strašno nezadovoljni s svojim kraljem,» odgovori deček.

Pri teh besedah se kralju čelo omrači, in on vzdihne takó, da ga deček plašno pogleda vprašajoč:

«Oče, sem te morebiti razžalil s tem vprašanjem?»

Kralj odmaje z glavo.

«Izvedi vse, moj sin,» pravi zatem. «Ti veš, da jako ljubim svoje ljudstvo in da je edina moja skrb, osrečiti je.»

«Dobro vem,» odvrne Dofên, «saj sem te slišal tolikrat govoriti: «Oj ubogo, zapeljano ljudstvo!»

«Mnogi in veliki boji, ktere so najini predniki imeli,» nadaljuje kralj, «spraznili so sčasoma državno denarnico, in tlačeči dolgovi mi niso dali mirno spat. Moj svètniki so mi zategadelj svetovali, naj skličem poslance, to je, najboljše in napametnejše može vsega ljudstva, pa da naj ž njimi razsodim, kako bi se dolgovi lažje poplačali. Ubogal sem svoje svètnike, pa kmalu sem uvidel, da sem s tem sam sebi največ naškodil, kajti poslanci so se samo pogovarjali in sklepali, kako bi mi sčasoma vso oblast vzeli in se me popolnoma znebili.

Tega pa že zaradi tebe nisem smel privoliti, ker ti si moj naslednik, in tako se je razdor vedno bolj širil. Slabi in razvajeni ljudje so ga povečevali in so mene, kakor tudi tvojo pridno mater jako očrnili.»

Dofên pritrdi.

«Da,» dé Dofên, «videl sem že večkrat mater zategadelj plakati. Pa povej mi, oče, nas bode narod vedno črtil?»

«Znabiti, da še kdaj ljudstvo spozna svojo zmoto, pa bojim se, da bo prepozno,» pravi kralj ves zamišljen.

«Zakaj pa prepozno?» vpraša kraljevič.

«Upajmo najboljše, sin moj,» reče kralj, «zdaj pa mi le pripoveduj, kaj si se iz rimljanske zgodovine naučil.»

Dofên počne resno razlagati, kaj se je naučil, dok mu naposled oče ne veli: «Zadosti za danes, otrok moj. Zadovoljen sem s teboj. Idi zdaj, pozdravi mamko, pa ji reci v mojem imeni lahko noč!»

Dofên poljubi očetu roko in ga zapusti. Dolgo je korakal francoski vladar po sobi sem ter tje ter premišljeval svojo britko usodo. Naposled se je vlegel h počitku. Spal je tako mirno, kakor tisti, kojega vesti ne teži nobena krivica.

Drugo poglavje.

Drzovit namen.

V malej sobici necega poslopja blizo Tampla korakal je vrli Žabó sem in tja. Čas službe mu je potekel in užival bo torej nekaj dni mir.

V tem hipu nekdo potrka.

«Prosto!» zakliče Žabó.

Vstopil je njemu ptuj gospod.

«Stanuje li tukaj stražnik Žabó?»

«Ta sem jaz.»

«Prisrčno vas pozdravljam,» pravi ptujec. «Moram vam nekaj silno važnega naročiti.»

Žabó ponudi ptujcu stol in se vsede njemu nasproti.

Ptujčev obraz je bil ostro zrisan, plemenit, njegove temne oči pa so se žarile kaj čudno, tako žarile, da se je bilo bati, njegovo naročilo bo gotovo nevarno.

«Ljubite vi kralja?» popraša prišlec malo potem.

Žabó se strahu zgane.

Ptujec izvleče zlat medaljon, v katerem se je videla lična podobica Marije Antonjete.

«To vam bodi v znamenje, da nisem izdajalec,» mēni ptujec, «in da se boste še bolje uverili, čitajte evo moje ime.»

S temi besedami poda stražniku karto, na koji je bilo pisano: «Aksel Fersen, švedski grof.»

Po tem takem je bil Žabótov gost inostranec, kar je ta že spoznal po naglasu besedi.

«Govorite tedaj,» reče stražnik.

«Ljubite kralja svojega?» vpraša grof zopet.

«Zelo nesrečen je siromak,» izgovarja se Žabó.

Na to dé Fersen: «Vmoriti ga hočejo!»

Pri teh besedah se stražnik strese in oči pobesi. Grof se mu je zdel čuden, prav čuden.

«Veliko zaslugo pa tudi zahvalo bi si pridobila s tem pri potomcih, ako bi ga rešila,» nadaljuje grof.

«Ali pomislite gospod, jaz sem republikanec,» zavrne ga Žabó.

«Pa vi vendar ljubite kralja, čeravno ste republikanec, to jaz dobro vem.»

«To je istina.»

«Ni nama do tega, da kralja na prestol postaviva, ne! nego, samo da ga iztrgava krvoločnim rokam besnih Jakobincev,» prigovarja Fersen.

«Jaz? Jaz bi naj . . . » jeclja stražnik.

«Kralja rešil in tako državi in kraljevi rodbini koristil,» dostavi Fersen.

Žabótu se kar oči zaiskré. S tem mu je grof zbudil njegovo častilakomnost.

«Kako naj bi to storil?» pozveduje stražnik.

«Lahko, in še kako lahko,» mēni Fersen. Za nekoliko dni pa tako morate h kralju na stražo in pri tej priliki zménite ž njim oblačila.»

Žabó kar ostrmi pri tem predlogu.

«Zapazili me bodejo in ubili,» pravi klaverno.

«Kaj še,» odreže se Šved. «Dajte si gori v kraljevi sobi usta zamašiti in se zvezati in tako pade vsa krivda na ubežnika. Strežaj Kleri pa, kateri bo kralju k begu pripomogel, se bode že rešil. Privolite v ta predlog?»

Žabó molči. Misli, težke misli so mu napolnjevale glavo.

«Privolite?» sili Šved v drugo.

«Nevarnost je prevelika,» izgovarja se vojak.

Oblak nevolje zatemni za trenutek grofov obraz.

«Če nečete vi, pa saj meni dopustite to nalogo zvršiti,» sili grof. «Moj strežaj dobro razume obličja ponarejati, odmah me bo tako opravil in oplel, da vam bom za las podoben.»

«Če vas zasledé, zapadete smrti, kakor tudi jaz,» reče Žabó.

«Vi se bode te izgubili s prizorišča, novcev bode te že toliko dobili, da lahko pridete na kako varno mesto in da se bode te lahko preživili. Jakobinci pa bode mislili, da ste ubiti.»

Zatém, ko si je švedski grof že dolgo prizadeval, s svojo zgovornostjo pridobiti Žabóta, je zadnji privolil, in odmah sta

se dogovorila, o kateri uri naj bi se vršila sprememba.

Ne dolgo pred službenim časom prišel je grof sè svojim strežajem v Žabótovo stano, in zdaj je strežaj grofa brzo tako spretno opravil, da je bil Žabótu podoben, kakor rodni brat. Žabó zapusti v grofovi obleki svojo hišico, Fersen pak z puško čez ramo koraka v bližnji Tampl s trdnim sklepom, kralja rešiti.

Ko jo primaha do jetniških vrat, najde precéj stražnikov, ki so tudi, kakor on, prišli, da se zamené s tovarši, kateri so v jetnišnici stražili.

«Tam-le pride Žabó!» zavpije jeden.

«Hej, občán Žabó, kaj ste počenjali?» zadere se drugi ter mu krepko strese roko.

«S Kapetom je bogme pri kraji,» modruje tretji, «so ga že zatožili izdajstva in jutri se že prične pravdanje. Pri moji veri! tu se bodo še take reči godile, kakeršnih še svet videl ni.»

«Kaj še,» zavrne ga Fersen, «niso li tudi Angleži svojega Karola obsodili!»

«Izvrstno, Žabó,» vsklikne jeden, «ti znaš zgodovino! Pa povej nam še, kaj se je končno ž njim zgodilo?»

«Obglavili so ga,» odgovori Fersen.

«Izvrstni, da izvrstni Angleži!» vsklikne več stražnikov h krati.

«Kako se je pa imenoval junak, ki je tistikrat republikance vodil?» vpraša jeden.

«Kromvel naj živi!» zavpijejo vsi, ko jim Fersen imenuje tistega Puritanca*, ki je imel tisti čas usodo Angleške v rokah.

Pri tej priči otvoré se vrata in tjekaj prišedši častniki strogo začnejo poizvedavati, komu so ravno prej stražniki klicali «živijo».

«Kromvelu, angleškemu Robespieru!» pravijo mimo častnikov v Tampl idoči stražniki.

Videlo se je, da so se častniki posvetovali in pogovarjali, kdo je ta Kromvel in kaj pomeni; sklenejo nazadnje povprašati stražnike o značaji tega Angleža. Nato so prišli pred rajdo nove straže in ji razkladali, da je Anglija sovražna francoski republiki, in so stražnikom prepovedali, da ne smejo nikomur drugemu klicati «živijo», kakor le Robespieru, Maratu in Petionu.

Jeden izmed stražnikov reče: «Žabó nam je raztolmačil, da je bil Kromvel prvi republikanec, ki je svojega kralja obsodil.»

«Kje je Žabó?» vpraša jeden častnikov.

---

* Puritanci, verska družba v Angliji, kakor so na Nemškem protestanti.

«Tukaj sem,» javi se Fersen srčno.

«Občan, razloži nam to stvar!» zahteva častnik.

«Kromvel je zatožil Karola, angleškega kralja in ga vzkazal obglaviti,» pripoveduje Fersen, «in mislim, da bo Robespierre učinil ravno tako.»

Te besede so vidno pomirile častnike, videlo se je, da so odslej dozdevnega Žabóta čislali kot najzvestejšega stražnika, kajti izročili so mu nadzor vrta, v katerem je kralj ob času šetal s svojo rodbino.

Kedo je bil veseleji, kakor Fersen. Danes bo zopet videl nesrečno rodbino, ki jo je takrat na ponesrečenem pobegu v Varen spremljal, danes se mu znabiti že posreči, rešiti nesrečnega kralja, iztrgati ga žrelu republikanske pošasti. Le težko je prikrival svojo razburjenost.

Tretje poglavje.

Spodletelo mu je.

V malem vrtu Tampla sprehajala se je kraljeva rodbina. V to sta ji bili odmerjeni dve uri. Kralj je igral z Dofênom in princesinjo Marijo Terezijo, med tem ko je kraljica s sestro svojega moža šetala. Bilo je

pri tej priložnosti ganljivo gledati vjeto rodbino. Kaj so zakrivili nedolžni ljudje, ki so se tako iskreno ljubili? tako se je moral vsak nehote vprašati, ki jih je videl. Usoda jih je posadila na kraljevi prestol Francoske, in to je bilo hudodelstvo, zaradi kojega so jih besni Jakobinci tožili na smrt.

Med tem, ko se je kralj zabaval s svojima otrokoma, kramljala je Marija Antonjeta s princesijo Elizabeto. Bile so nepomenljive reči, o katerih sta se pomenkovali, kajti v grenkih urah spominjamo se radi malenkosti, koje nas lahko razvedré.

Kraljica je govorila o svojih prijateljicah, o gospe Kampovi in o vojvodinji Lambalovi ki sta obe bili tisti čas na Francoskem.

«Pozabila ste omeniti grofa Fersena,» spregovori v tem hipu nekdo blizo nje.

Marija Antonjeta strepeče kakor šiba na vodi.

Brzo se ozre in zapazi stražnika.

«Kedo ste?» vpraša ga tiho.

«Prijatelj,» zagotavlja stražnik, «za božjo voljo šetajte polágano dalje, da nas ne zapazijo!»

Kraljica prime princesinjo Elizabeto za roko in šli sta dalje. Njen glas pa je bil trepetajoč, ko je počela govoriti se svojo spremljevalko.

«Spoznala sem ga k priči,» pošepeče kraljica svoji spremljevalki, «grof Fersen je.»

Kako neznaten je tudi ta prizor bil, vendar je obrnil na-se pozornost stražečega častnika.

Prihiti odmah tjekaj, in popraša stražnika, kaj da se je pripetilo.

«Občanka Kapet je govorila nedostojno o vladajočih osebah,» pripoveduje Fersen, «a jaz sem ji to ostro prepovedal.»

Častnik mu prikima v znamenje pohvale in se povrne na svoje mesto, kraljica pa je med tem vkrotila svojo razburjenost in hladnokrvno je šepetala s princesinjo Elizabeto. Le časih se je ozrla prašajočim pogledom na stražnika, ki je, kakor se je činilo, malo se brigal za kraljevo rodbino ter se obrnil proti stolpu.

Kraljevim je naposled potekel čas šetnje; tedaj pa pristopi stražeči častnik in je opomni, naj se podajo v stolp.

Vrata se škripaje zapró in Ludovik, kralj Francije, je s svojimi zopet v ječi.

Kakor hitro sta bila Ludovik in Antonjeta sama, mu je povedala, kaj se pripetilo.

Kralj jo pazljivo posluša. Britki nasmehlje se mu zaziblje na ustnicah. «Prepozno», zamrmra zatem pri sebi. «Grof dirja v pogubo!»

«Zakaj?» vpraša kraljica.

«Ker v ugodnem času brez vas ne zapustim Tampla», odgovori ji kralj.

Marija Antonjeta si glavo opré na roké in kapljajo ji med prsti svitle solze na tla.

«Oj, omahljivost!» ihti potem.

Zastonj si je kralj prizadeval jo vtolažiti.

«Zaradi mene naj se nobeden več ne podaje v nevarnost», pravi Ludovik, «usoda me je sama z nesrečo obsipala. Mene teži življenje vsakega, ki se odslej záme žrtvuje. Bog je odločil, da me zadene najhujše, naj bo! Udam se njegovi sveti volji.»

Ludovik je bil jako potrpežljiv, zategadelj se časih s kraljico nista mogla sporazumeti.

V tem hipu pa pride čemerén čevljar Simon v sobo. Ta surovi Jakobinec se previdno ogleda in reče zatem možem, ki so postali v hodniku: «Občan Kapet in njegova žena sta še tukaj. Vi ste se jako prevarili.»

«Ali se daste za nos voditi!» oglasi se jih več. «Dobro vemo, da nam hočejo kralja skrivej odvesti. Pokažite nam tedaj jetnika!»

«Vi se še vedno niste privadili, da smo 21. septembra odpravili kraljestvo na vêke,» zadere se Simon srdito nad njimi, «zdaj pa se le sami prepričajte, da še je Ludovik Kapet tukaj.»

Ustopilo je več besnih mož. Eden izmed njih vpraša kralja: «Ste-li vi gotovo kralj?»

«Se vé da,» odgovori ta, «kdo pa bi rad bil namesto mene?»

Potem, ko se možje osvedočijo, da še ni kraljeva rodbina odišla iz Tampla, zapusté ječo, da bi zunaj čakajočemu ljudstvu naznanili, da je govorica o kraljevem begu izmišljena. Pri vsem tem pa se je nabiralo pred Tamplom vedno več ljudi, ki so kričali: «Kralj naj se prikaže! Hočemo ga videti.»

Ves Pariz je bil na nogah, pa stražniki so se hrabro obnašali ter odganjali Tampl napadajočo druhal.

Več stražnikov obstopi kralja, da bi ga branili, če bi bilo potrebno.

«Sire, idite v svojo spalnico,» pošepeta eden jetniku.

Bil je oni dozdeven Žabó.

Kralj ga pogleda zavzet in mu reče: «Ostanem pri svoji rodbini.»

Ker so se približevali častniki, je stražnik odstopil.

«Hočejo nam kralja odvesti!» rujove zunaj ljudstvo. «Posekajte ga! Proč z Avstrijanko!»

Častniki so se posvetovali, kaj jim je v tem slučaju storiti in so zaključili, takrat ne izpolniti volje ljudstvu.

«Se bo že razšlo,» mēni eden.

«Sum, da hočejo kralja skrivej odpeljati, se mi ne zdi neopravičen,» opozoruje nek drugi, «govori se o preoblečenih stražnikih, ki so se prikradli tu sem notri. Stari Tisot trdi, da je prej videl Klerija, kraljevega strežaja, pomenkovati se z nekim Žabótom.»

«Moramo konvenciji nasvetovati preiskavo te zadeve,» dejali so ostali.

Počasi so potihnili kriki razjarjenega ljudstva in kraljeva rodbina se je umirila. Kralj je odšel v svoje šobe, častniki pa v stražnico. «Pokličite stražnika Žabóta!» zapové poveljnik.

Pozvani pride nekaj trenutkov pozneje. Njegovo lice je bilo jako blede, hoja pa možka in neomahljiva.

Jezno so ga pogledovali častniki.

«Zatožen si, da si zanemari svojo službo,» zavpije poveljnik srdito. «Jetnišničar Tisot te je videl se pomenkovati s strežajem Klerijem. Je-li to res?»

Stražnik pritrdi.

«Klerij me je nagovoril in jaz sem ta hip pozabil prepoved,» opravičuje se Fersen.

«Kaj pa je hotel sluga vedeti?» izprašuje ga častnik.

«Poprašal me je, zakaj da je ljudstvo lomastilo proti Tamplu,» odvrne sumljiv

stražnik, «in odgovoril sem mu, da se mi dozdeva, da je kak postopač raztrosil govoricu, da kralj ni več v Templu.»

«Do jutri boš iz službe odstavljen,» reče mu na to častnik, «potem pa, če bodeš nedolžnega spoznan, zopet lahko nastopiš službo. Odloži orožje!»

Fersen uboga in odvedejo ga v zapor, ki je bil vojniškim kaznjencem namenjen.

«Vse prizadetje je zastonj,» mrmra jetnik pri sebi, ko je bil sam. «Kralj je in ostane omahljiv; je jako potrpežljiv, pa celo slab v delovanju.» Fersen se vleže na trdo klop, ki je bila zraven mize edina hišna oprava puste celice. Globoko se zamisli, čez nekaj časa pa skoči po konci rekoč: «Zgubljen sem, če me ne reši slepa sreča!»

Hodil je po celici sem in tje premišljajoč, kako bi se iz ječe rešil, kajti vedel je predobro, da ne sme čakati, da bi ga v drugo zasliševali, ker lahko bi med tem spoznal kak častnik, da on ni pravi Žabó.

Ko še to preudarja, otvore se rahlo vrata celice in ustopi jetnišničar Tisot.

Če ravno se je starec vedno držal na smeh, je vendar obraz njegov svedočil, da je bil prekanjenec od nog do glave. Majhne,

črne, pa vpadle oči obračale so se mu po bliskovo sem ter tje.

«Hej, prijatelj Žabó,» ogovori ga starec, «kaj pa ste zakrivili, da so vas tu notri vtaknili? Ste se morebiti pregovarjali v službi?»

Fersen odmah spozna lisičjo naravo uječarja, ki je samo prišel ogleduhovat.

«Sumičijo me, da sem prej z Kapetom govoril,» odvrne mu mrzlo.

«Zelo hudo, da so vas zategadelj zaprli,» miluje ga starec. «V srce se mi smilite. Hočete li kaj imeti iz vašega stanovanja? Vedite, meni se smilijo vsi, ki jim padejo v roké, vsaj veste ktere jaz mislim. Kako s kraljem postopajo, je strašno. Jutri bode se moral ločiti od svojih. Ravno zdaj pridem od ondot. Vsi so plakali; celo Simon, moj prijatelj, drugače trdosrčen mož, je rekel: «Vrag se naj protivi tulečim ženskam.»

Na svojo srečo Fersen odmah sprevidi zvijačo uječarja, kateri ga je hotel napeljati, da bi ktero črhnil o kraljevi rodbini.

«Morebiti prav pravite, Tisot,» odvrne na to grof, «toda povejte vi meni, pravim, kaj me briga kralj in kaj se ž njim počenja. Pripovedujte mi rajše, kakošna jedila mi boste poslali.»

Tisot je bil skop človek.

«Imate li kaj okroglega v mošnji?» vpraša uječar hlastno.

«I seveda!» odgovori dozdeven Žabó pomenljivo, med tem ko izvleče lepo rejeno mošnjo.

Tisotu se majhne oči kar zasvetijo. «Moja hči Sabinka vam bo brž pogrnila mizo z najboljšimi jedili», zagotavlja mu. «Najbolje vino, ki ga le premorem, vam bom poslal in še, če kaj družega poželite.»

«Vzemite ta-le denar v predplatitev,» sili grof in mu jeden cekin potisne v roko.

Se glasno zahvaljujoč zapusti Tisot ječo in hiti v svojo zasebno sobo.

«Sabinka, draga moja Sabinka, čaka te važen posel,» reče starec oblastno.

Te besede so veljale mladi deklici, ktera je ravno nekaj šivala. Brž odloži šivanje in radovedno ga vpraša: «Kaki pa, oče, kaki?»

«Imamo v ječi finega stražnika, ki zahteva boljšo postrežbo,» pripoveduje ji jetnišničar skrivnostno. «Ti je olikan, prav prebrisan dečko, pravim, morebiti celó kak velják, ki se je sem prikradel, samo da bi bil bliže kralja. Zahteva, kakor sem že rekel, dobra jedila in pa lepo postrežbo. Ha! ha! ha! po tem sem ga spoznal, kajti ptiča lahko spoznamo po njegovi piči. Dobro, on je plemenitaž, pa to naju ne ovira, pe-

neze od njega jemati, in zadnje naju tudi ne ovira, njega varati.»

«Ga izdati, menite vi?» očita mu Sabinka ognjeno.

«No, no, le ne tako osorno, dete moje!» tolazi jo starec.

Naenkrat pa se deklica premisli. Spremenivša čisto svoje uporno vedenje reče: «Dobro, hočem mu ponesti jedil.»

«Izvrstno, otrok moj», reži se Tisot in si veselja roke drgne, «zdaj pa te prosim, poskusi od njega zvedeti kaj, saj veš, kako so Jakobinci radodarni.»

Grajljivo pogleda Sabinka očeta. Ta pa tega pogleda ne zapazi nego zagrabi zvezek ključev ter odhiti iz sobe.

Četrto poglavje.

Ječarjeva hči.

Pol ure pozneje stopala je deklica Sabinka s košarico v roki čez grajsko dvorišče. Ni marala za šale častnikov, ki so jo srečavali; kakor se je videlo, niti ni slišala, kako ji je eden izmed njih naročeval, da naj le živo Žabótu govori na srcé. Jadrno

je stopila v ječo. Molčé postavi košarico na mizo in pogleda ujetnika.

Ta se vzdigne. Naenkrat ni bil več Žabó. Ponosito in ostro pogleda deklico, kakor da bi hotel izvedeti njene misli.

«Prinesla sem vam večerjo,» ogovori ga čez nekaj časa deklè.

«Bog ti plati,» zahvaljuje se ji Fersen.

Sabina ga milo pogleda. Ponosito držanje ujetnikovo, njegov pogled in fini potezi njegovega obraza imeli so za njo čarobno moč. Polije jo rudečica in ni vedela, kam se ozreti.

«Kaj si pač mislite, kedo da sem?» vpraša jo Fersen čez nekaj časa.

«Imenujejo vas Žabó,» odvrne Sabina, «pa ménijo, da . . . .»

«Kaj ménijo?» poizveduje grof.

«Vem, da niste Žabó,» odgovori deklè brzo.

«To me zelo veseli, srčece moje,» reče grof goreče. «Ti si prva oseba, kateri smem razodeti svoje skrivnosti.»

Pri tem nagovoru Sabina jako obledi. Trepetala je, ko jo grof za roko prime.

«Vem, da me ne bodeš izdala,» pravi Fersen dalje.

«Vedi tedaj, da jaz nisem prav za prav Žabó, nego plemenitnik, ki svoje življenje

tvega, da bi rešil kraljevo. Zdaj sem v tvoji oblasti. Zdaj me lahko uničiš, pa vender ti vse zaupam. Kaj ne, ti ne misliš na to?»

Sabina je molčé pritrдила. Ko se je obrnila v kraj, zaleskečejo se ji solze v očeh.

«Poslušaj me, dragica,» prosi grof.

Ona se verno ozre vanj.

«Ti lahko rešiš kralja,» nadaljuje ujetnik, «da, ti ga lahko rešiš sama! ves svet te bo hvalil, a jaz, jaz te bom ljubil, kakor svoje oko. Hočeš li?»

Tisotova hči pa reče odločno: «Ni mogoče, ali enega rešiti bi si pa vender upala.»

«Koga pa ménite?»

«Vas, grof,» odgovori Sabina brzo. «Vaše življenje je v veliki nevarnosti, v večji kakor kraljevo.»

Fersen je bil jako ginjen. Prepričal se je, da je samo s prigovarjanjem Sabino zase pridobil, ki se je zdaj močno zanj bala, hotel jo je samo pregovoriti, da bi mu pri njegovem podjetji pomagala. Deklè, ki je poznalo zločince, videlo je nenadoma pred seboj moža, ki je imel zraven telesne lepote plemenito in neustrašljivo srce, ki je bil pripravljen svoje življenje brez pomisleka darovati. Fersen jo je mislil pridobiti površno, pa dobil jo je popolnoma na svojo stran.

Sabina mu pokrije mizo, rekoč: «Bog blagoslovi!» in se vsede na klop.

Čudno je bilo Švedu med jedjo pri srci. Skoro bi mu bilo žal, da je dekle za-se pridobil, in vendar bi bil zgubljen brez njene pomoči. Kakor se je videlo, se Sabina ni dala pregovoriti h rešitvi králjevi, skrbelo jo je le življenje tega nenavadnega tujca.

Seveda je bil ta ves drugačen mož, kakor razsajajoči, besni jakobinski častniki, mož trdnega značaja in plemenitega srca, in občutila je prvokrat v svojem življenji, da se je nekaj nenaravnega zgodilo ž njo. Imela je sicer tudi nekako sočutje s kraljem in njegovo rodbino, posebno pa s princesinjo Elizabeto, danes pa je stal pred njo mož, kateri si je pridobil njeno občudovanje in sočutje, in odmah se jelo tajati njeno med žalostnimi okolščinami otrpno srce.

«Kaj premišljuješ, Sabinka?» popraša jo Fersen, okrepčavši se.

«Kako bi vas rešila,» odvrne dekle. «Zgubljeni ste, ako vas jutri najdejo tukaj. Sem si že izmislila, kako bo najložje rešiti vas.»

Tu je Sabina umolknila, in rudečica ji oblije nežno lice.

«Govori, srce moje!» prosi jo grof.

«Nakanila sem vam posoditi svoje krilo,» reče uječarjeva hči.

«Ni napačno,» mēni Fersen smejoč se, «kako pa se naj ta reč nadalje razvije?»

«Ker se bo skoro začelo mračiti, zapustite vi celico,» pojasnjuje mu Sabina, «in poskusite tako priti iz Tampla.»

«Kaj pa bo s teboj, dragica moja?» vpraša jo grof.

«Bom se že izvila,» reče dekle. «Moj oče je poznan kot strasten Jakobinec in zagtedatelj bode vsak dolžil le mene.»

«Nikakor nemorem sprejeti te žrtve,» zavrne jo Fersen. «Samo nekaj zahtevam od tebe, pilo, da prepilim ono omrežje na oknu.»

«Ni vam mogoče uiti iz tega gradu,» reče Sabina klavrno.

Smejoč se odgrne Fersen svojo obleko in pokaže konopneno vrv, ki jo je imel krog prsi ovito.

«Kar bi me jutri lahko izdalo, me bo nocoj rešilo,» pravi potem, «samo pila mi manjka.»

Sabina zamišljeno zloži posodo v košarico in zatim pokaže na okno, rekoč: «Tule skoz bom vam vrgla pilo.»

Pogleda ga zelo iskreno in na to zapusti ječo.

«Čudno dekle,» mrmra grof sam pri sebi. «Lahko jo je razvneti za naj-bolj pre-

drzno dejanje. Če dobim pilo, mi ne bo težko uiti iz te luknje, ker sem dobro preučil načrt Tampla. Ali čudno se mi pa zdi, da me imajo na sumu! Me je li Žabó izdal? Izdajalec pa vender ni. Bil je pa gotovo jako nepreviden.»

Take in enake misli so rojile v glavi šetajočemu po sobici.

Med tem se je čisto stemnilo, pa čakal je še vedno zastonj. Že je nakanil iskati kako drugo pot rešitve, kar naenkrat med križi nekaj zašumoče in zarožlja na tla. Grof ono reč hlastno pobere, bila je v papir zavita pila. Papir pobaše v žep in začne omrežje prepiljevati.

Peto poglavje.

Kako se je pravemu Žabótu godilo.

Pobrisal jo je Žabó, potem ko je zamenil svojo vojaško obleko s Fersenovo in dobil od njega obljubljene novce. Ker je bil nepoznan, se je lahko brez skrbi zabaval v prostranem Parizu.

Zanimala ga je najbolj neka gostilnica v bližini njegove stanice, gostilnica, v kateri se je navadno igralo.

Šel je torej v to gostilno in si naroči jesti.

Odmah dobi zahtevana jedila. Potem, ko se naš Žabó okrepča, si natanko ogleda to krčmo. Bila je dolga in precej nizka, pa napolnjena z raznovrstnimi gosti. V slabo razsvetljenem oddelku se je ravnokar igralo. Žabó radovedno pristopi. Kugle so drčale prav zapeljivo. Šmencaj, z ednim vdarcem tam oni črnogledi mož dobi stavo. Še enkrat zatočijo kugle in tudi takrat dobi tujec.

Žabó se ni mogel delj časa premagovati. Posegel je v žep po novce, stavi in stavo dobi. Stavil je više in dobil. Da, v tretje in četrto mu je bila sreča prijazna, in v kratkem je imel še enkrat toliko novcev, kolikor mu jih je dal Fersen.

Malo se je oddahnil, potem pa počel z nova igrati. Dobil je zopet, in dasi je tudi zanaprej tu in tam kako stavo zgubil, mu je vender bila sreča mila.

«Ta gospod bo danes gotovo dobil celo banko», pošeptavali so si gledalci, ki so radovedno obstopili mizo.

Te besede so podžigale vzburjenega Žabóta tako, da je stavil jezero frankov in na zadnje ves svoj imetek.

Zatočili so kugle in «dobljeno!» zavpil je širokopleč hrust. «Ta-le gospod je stavo

dobil», dejal je s prstom na Žabóta kazajoč. «Banka je razdrta. Voščim srečo, dragi moj!»

Potem je rekel bankir, da je igra (za danes) končana, ker mu manjka novcev, širokoplečnež pa se je podvizal, da pomaga Žabótu pridobljene novce v možnjo spraviti.

«Neizrečeno me veseli, da se je tako zgodilo,» dobrika se velikán Žabótu. «Raca na vodi, to je zaklad! Čez petdeset jezer frankov! Presneto, to je bila bogata žetev, oj bogata!»

S temi besedami poda Žabótu veliko usnjato možnjo.

«To-le vam poklanjam,» reče smeje, «sedaj pa pijva na vaše zdravje steklenico šampanjca!»

Žabó, kojemu se je hrust zelo prikupil se svojim dobrikanjem, je privolil in vsede se za mizo, lepo rejeno možnjo prav dopadljivo pogledujoč. Odmah je stala steklenica z najboljšo kapljico pred njima, in pridno sta trkala na zlato srečo, ki ga je doletela.

Žabótu se je zdelo vino prav okusno. Naročil je še eno steklenico in še eno, in naposled se začne okoli našega stražnika vse nekako čudno vrteti.

Ono usnjato možnjo je držal kaj krepko, kakor da bi se bal, da mu je kdo ne ukrade. Naposled vstane.

«Moram spat,» zine trudno. «Točaj, odredite mi spalnico!»

Tudi njegov prijatelj se vzdigne, prime Žabóta, v levici še vedno trdno držečega svoj zaklad, pod pazduho in ga tako vodi za natakarjem. Zadnji odklene presrečnemu stražniku spalnico, oni širokoplečnež pa mu prav priliznjeno stisne roko, rekoč:

«Da se jutri vidiva, dragi moj! O le-to je bila sreča! Niti eden Parižan ne bo spaval tako sladko, kakor vi. Lahko noč!»

Sédaj je bil Žabó sam. Vse se je vrtelo okolu njega, ves je gorel; mislil bi si bil, da se mu sanja, pa svedočila je težka, s cekini napolnjena mošnja, da je gola resnica.

Umije se, da bi se saj malo ohladil in potem skobaca v postelj.

Kmalu uvidi, da mu spati ni mogoče. Vse je kipelo v njem, skoči na noge, boječ se mrtvouda. Sede v naslonjač in tako zaspi.

Ko se prebudi, ozre se najprve na stol, na kojega je položil mošnjo. O strah in groza! Mošnje ni več.

Brzo skoči po konci, se obleče in hoče iz sobe, da bi gostilničarja in točaja prijel v strah. Vrata so zaklenjena. Vrtí ključ, toda zastonj. Vrata se ne dadó otvoriti.

Zažene se k oknu, skoz katero je vsipalo jutranje solnce svoje žarke; odpre ga na

stežaj in kakor brez pameti kriči na ulico:
«Pomagajte, okradli so me!»

Kmaló potem pride policijska patrolja tam mimo. Komisar jo udere v gostilno in kmalo stoji pred vrati sobe, v kateri je Žabó besnil, kakor obseden. Policaj sune nekolikrat v vrata in odprla so se.

«Kaj pa je?» vpraša komisar Žabóta.

Mahoma prihitè natararji in vsi neredno kričé, kaj da ta burklež po sobi tako grozno razsaja.

«Moja mošnja z novci mi je ukradena!» toži Žabó obupljivo.

«Pijan je kakor čep,» zavpije eden izmed natararjev.

«Naj govoril!» zadere se nanj komisar.

Žabó mu je na to vse natanko razložil, kaj se mu je pripetilo, natararji pa so trdovratno trdili, da se mu je to moralo sanjati.

Zdaj mu komisar velí, naj gre ž njim v pisarno, in Žabó je prepozno uvidel, v kak položaj je prišel. Ko prideta tje, ga izprašuje vse nadrobno in naposled je vendar moral povedati svoje pravo ime. Komisar se pri tem imenu jako zavzame.

«Glej ga no,» reče zadovoljno, «po tem takem sem vjel onega ptiča, ki je v pretekli noči na tako drzovit način ušel iz Tampla. Da

bi vas plent, kaj ste se nam na tako otročji način izdali?»

«Jaz nisem iz Tampla ušel,» trdi Žabó klavrno.

«Kedo pa je tedaj bil oni dozdevni Žabó, kterega moram iskati?»

Nesrečni stražnik je uvidel, da je izgubljen. Zmigal je z ramami in se udal svoji usodi.

Odpeljali so ga potem v Tampl in tam so ga odmah spoznali.

«Fant, presneto slaba ti bo pela,» režal se je poveljnik. «Obsodili te bodo in izročili rablju Samzonu. Pa povej nam vender, kako se ti je posrečilo pobegniti iz te luknje?»

Zdaj se je Žabó izgovarjal, da ni ušel iz ječe, da se je kdo drugi polastil njegovih oblačil in opravljal njegovo službo. Vsled te opombe je še reč bolje zmedel. Tajenje natakarejev, njihovo trdenje, da on ni igral, njegovo nenavadno vjetje in čudno izpričevanje, vse je naenkrat govorilo njemu na korist, in ni se mu očitalo izdajstvo, nego samo zanemarjenje službe.

Častniki so vsi začudeni napeli obraze. Namah je bilo očito, da se je oni tujec polastil Žabótovih oblačil in je služil namesto njega.

Kdo pa je bil ta zločinec? To izvedeti so zelo želeli. Pokličejo tedaj zvitega Tisota.

Jetnišničar je bil zelo klavern, ko je prišel v sobo.

«Poznate-li tega fanta?» vpraša ga poveljnik s prstom na Žabóta kazajoč.

Tisot ogleda obtoženca od petà do glave in naposled reče:

«Kaj pa, Žabó je.»

«Kdo pa je bil ubežnik?»

«Bog si ga vedi,» odreže se ječar prav možato, «jaz sem jako sumil, da bi bil taisti Žabó in zapovedal sem hčeri ga opazovati, pa bilo je vse prizadevanje zastonj. Bogat pa je bil, bogat, kajti imel je mošnjo nabasano samimi rumenimi zlati.»

«Kaj pa je Sabina izrekla o onem jetniku?» pozveduje častnik dalje.

«Nič, čisto nič,» pravi Tisot čmerno, «mislim, da je menila, da je bil Žabó.»

«Je-li kraljev strežaj izprašan?» vpraša poveljnik ozbilno.

«Petion ga je rešetal,» dé Tisot, «pa napačnega nič zasledil ni in mu je zategadelj dovolil vrniti se h Kapetu.»

Zdaj so se zbrali častniki, da bi se na kratko posvetovali, kaj storiti s Žabótom. Malo časa poslej je zadnji dobil svojo obsodbo, ktera se je glasila, da ni več vreden

služiti republiki in se zategadelj mora odpustiti.

Kdo je bil veseleji kakor Žabó. Bal se je že celo, da mu vzemó glavo, zdaj ga pa še odpusté brez vsake kazni. Se vé, denarji so izginili, pa to izgubo je skoro pozabil iz same skrbi za svoje življenje. Olajšanim srcem zapusti Tampl.

Šesto poglavje.

Nemirna pričakovanja.

Malo dni po ravno omenjenih dogodkih je bila kraljeva rodbina jako razburjena. Res je, da so vrlega Klerija za nedolžnega spoznali in da je svojo službo nadalje opravljal, pa vendar se je imelo nekaj groznega pripetiti in to ni bilo nič drugega, kakor silovita ločitev kralja od svojih. Konvencija jo je že sklenila, izvršitev tudi naznanila, pa vendar za nekoliko dni odložila, ker še ječa, v katero so nakanili strmoglavljenega vladarja vtakniti, ni bila čisto popravljena.

Marija Antonjeta je jokala skoro noč in dan in njeni lasjé so osiveli vidljivo, Ludovik se je sicer možato držal, pa vendar se

ga je polastila v samoti nepopisljiva žalost, za katero je samo zvest Klerij vedel.

Naposled se je približala ura ločitve. Ko je bila rodbina v kraljičini sobi zbrana, prišlo je šest mestnih odbornikov, kateri so naznanili, da morajo odlok narodnega zbora prečitati.

«V imeni ljudstva,» tako je počel govornik Šarbonjé, «se oznanjuje, da odslej Marija Antonjeta in Marija Elizabeta Kapet ne smejo rabiti igel in škarjic.»

Kraljičina Elizabeta je ravno prišivala kralju gumb suknjo. Morala je nit z zobmi odgrizti.

«Oj draga sestra, kaj moraš vse trpeti!» vsklikne kralj bolestno.

«Dokler sem še pri tebi, se mi ni o čem pritoževati,» reče na to Elizabeta.

«V imeni ljudstva se oznanjuje, da se mora Ludovik Kapet odmah ločiti od svojih in da se ima nastaniti v malem stolpu!» nadaljeval je Šarbonjé.

Kraljica in njeni otroci so glasno zaječali, ko so to zapoved slišali, in med njihovem tarnanjem so kralja odgnali v novo ječo, katero so zidarji še snažili, da bi se moglo za silo v njej stanovati.

Nesrečen kralj prvo noč oči zatisnil ni, njegov strežaj pa je sedel plakajoč v kotu še vlažne celice.

Prihodnje jutro mu je prinesel deček kupico limonade in hlebček kruha. Kralj je to delil s Klerijem, govoreč: «Potrebujete bolj krepila kakor jaz.»

Tako so se nad kraljevo družino vedno temnejši oblaki zbirali. Govorilo se je kmalu, da hočejo kraljici otroke odvzeti, in nazadnje se je še raztrosila govorica, da bodo kralja postavili pred konvencijo ali zbor. Dovolili so naposled jetniku, da je smel časi pri svoji rodbini obedovati.

Kleri je kralju povedal, da ga bodo prihodnji četrtek odvedli pred konvencijo, ta pa je to grozno vest naznanil med obedom svoji soprogi. Strežaj je pripovedoval pozneje, da nikedar ni videl kraljice tako žalostne, in da kraljeva rodbina nikdar prej ni bila tako nesrečna, kakor ta dan, pa vender si je Kleri štel v dolžnost, to naznaniti, da bi se kralj tem lažje pripravil in s soprogo govoril.

Tako je slednjič napočil usodepolni dan 11. decembra 1792. Že ob petih v jutro so po vsem Parizu bobnali «generalmarš». Konjištvo je ropotalo s svojimi topovi po ulicah proti Tamplu in ga nazadnje obstopilo.

Kralj je bil zelo miren. Pogovarjal se je s sinom, ki so ga h njemu privedli. Ob

enajstih so prišli uradniki, kateri so zapovedali, da se deček odvede k materi.

Kralj Kleriju namigne in ta odpelje kraljeviča. Ko ga princesinja Elizabeta zagleda z dečkom priti, vsklikne vsa prestrašena: «Kaj se je pa zgodilo? Čemu ste prišli? Jeli moj vbogi brat bolan?»

Ta trenotek zaropčejo bobni na novo in ona nič dobrega sluteča pade na kolena in moli: «O Bog, položi besede modrosti v usta mojega vbogega brata, omehčaj srca njegovih zakletih sovražnikov, da mu storé pravico, katero zasluži!»

Krčevito je pritiskala Marija Antonjeta sinka na svoje prsi, med tem ko je princesinja Marija Terezija teto popraševala, kaj novega in strašnega da se je pripetilo.

«Nič, srček moj,» rekla je Elizabeta, «je že dovelj tega, kar se je dozdej zgodilo! Naj se zgodi karkoli, Bog je to pripustil, njegovi sveti volji se moramo vdati!»

Med tem, ko je rodbina nesrečnega kralja v globoki žalosti zdihovala, korakal je on nemirno v svoji celici sem in tja. Naposled sede v naslonjač in nasloni glavo na roke.

Dolgo je tako sedel. Slednjič vstopi stražeči častnik.

«Kaj hočete?» vpraša ga kralj.

«Mislil sem, da Vam je slabo,» odvrne častnik.

«Način, kako so mi odgnali sinka, napolnil me je s žalostjo,» dejal je kralj.

Vojnik je na to odšel, nesrečen vladar pa je šetal po sobi.

Bila je to grozna ura, ki jo je zdaj doživel, ura, v kateri bi pač lahko obupal najmočnejši. Boriti se je moral za življenje. Njega, ki je bil prvi v državi, bodo postavili pred ljudske poslance, pred nje, kateri zahtevajo njegovo smrt. Oh, kaj ga je pričakovalo! Smrt, grenka smrt bilo je najmanje hudo, ali zasramovanje, katero ga je čakalo od strani surovega zbora, to je siromaku težilo srce. Danes se bo druhal, ta prokleta sodrga pasla na njegovem pogledu. Nič se ne boj, kralj Ludovik! Bodi srčen, da te ne bodo zasramovali oni, kateri te hočejo pogubiti.

Sedmo poglavje.

Obsodba in smrt.

Okoli dveh popoldne prišel je mestni župan Šambon s prokuratorjem in mnogimi častniki h kralju.

«Pridem,» tako je rekel, «v imeni narodnega zbora, da Vas, Ludovik Kapet, pozovem pred sodni stol.»

«Kapet ni moje ime,» rekel je kralj, «nego mojih prednikov. Pojdem z vami, pa ne, da bi vas ubogal, nego ker imajo moji nasprotniki oblast v rokah.»

Molčé so sprejeli kralja v zboru. Tam je sedel Márat, ki je svojo navadno vma-zano obleko zamenil z lepšo, ker rekel je: «Dan králjeve obsodbe je za-me praznik;» navzoč je bil vojvoda Orleanski, kraljev sorodnik. On, občan Egalité, kakor se je imenoval, pripeljal je svojega najmlajšega sina v zbor, da bi mu pokazal nesrečnega vladarja. Na vzvišenem prostoru je sedel mladi, pa strastni Šent Just, ki je neki rekel: «Mora se obsoditi ne zavoljo zločinstev, ktere je storil, nego zavoljo tega, ker je bil kralj!»

Barrère, predsednik zboru, je kralju na-posled velel: «Ludovik, dovoljeno Vam je, vsesti se.»

Zdaj so ga začeli izpraševati in izpraševali so ga dolgo. Vsa ta vprašanja pa so obsegala samo eno, ki se je glasilo takó:

«Zakaj si ti, bivši kralj, prizadeval si na vso moč, da ostaneš kralj?»

Vladar je na vsako vprašanje odgovoril dostojno, niti eno vprašanje ni bilo tako

stavljeno, da bi ga vjeli. Naposled so ga izpustili in mu dovolili, da si je smel sam izbrati zagovornike.

Stari Malzerb, nekdanji minister nesrečnega kralja, je prosil za to službo. Ne boječ se smrti, ki je morda bila združena s to službo, je pisal zboru:

«Ne vem, ali bodete dali kralju kacega zagovornika in ali mu bodete dovolili, si ktereга izvoliti. Če mu je to na voljo dano, tedaj prosim, naznaniti Ludoviku Šestnajstemu, da sem jaz pripravljen zagovarjati ga. Bil sem dvakrat poklican v njegovo svetovalstvo v onem času, ko so se zavidali za to čast; zdaj pa, ko je ta služba zelo nevarna, si štejem v sveto dolžnost, za-njo prositi.»

Kralj si je izvolil Malzerba in mladega odvetnika Deseceja.

Zagovorjanje zadnjega je bilo mojstersko delo, pa vendar je bil ves trud zastonj. Glasovali so vsi za smrt. Zanikerni vojvoda Orleanski glasoval je takó-le: «Glasujem za smrt, prepričan, da vsi zapadejo smrti, kateri hočejo kratiti pravice ljudstva!»

387 poslancev je glasovalo za smrt, 334 pa nasprotno.

«Živel narod, svoboda, enakost!» rjula je besna druhal, ko je predsednik trepetajočim glasom čital izid glasovanja.

Malzerb je plakajoč padel pred kralja, ta pa je bil zelo miren.

«Ne zavidajte mi tega edinega pribežališča, katero mi še preostaje,» rekel je mirno. «Že več dni se izprašujem, ali sem med svojim vladanjem česa zakrivil proti ljudstvu, pa slobodno porečem, da nisem ni ene krivice našel, in mislim, da bom lahko položil račun Gospodu, pred čigar obličje bom skoraj stopil. Vedno sem le hotel srečo ljudstva, družih želj nisem gojil nikdar.»

Opoldne 20. januarja l. 1793. prečital je minister pravosodja kralju njegovo obsodbo.

Mirno in trdno je na to rekel Ludovik: «Zahtevam tri dni odloga, da se dostojno pripravim na smrt.»

Začelo se je novo glasovanje in zavrgli so kraljevo prošnjo. Smrt mu je bila odločena v štirindvajsetih urah.

Santer je ta odlok naznanil kralju.

Ludovik je potem v obširnejši prošnji prosil, da se poplačajo njegovi dolgovi, prosil je, da bi si smel sam izvoliti spovednika, da bi se oskrbela njegova zapuščena rodina in pa da bi slobodno občil ž njo.

«V imeni narodnega zbora,» blebetal je pijani Santer, «se Ludoviku Kapetu dovoljuje vse, toda on mora prihodnje jutro v krtovo deželo. Naš narod je velik in pra-

vičen, on se bo tudi posvetoval, kaj mu je storiti s Kapetovo rodbino.»

Na to je prišel irski duhoven Edgeworth, ktereга si je kralj izvolil v spovednika, in zaprla sta se v celico, da mu je Ludovik prečital svojo oporoko in da se je izpovedal.

Kraljeva rodbina je med tem vse izvedela. Kraljevič je zdaj pa zdaj prosil: «Pustite me pred zbor, pustite me pred zbor! Prosil bom za življenje svojega vbogega očeta!»

Trdosrčni stražniki ga niso hoteli vslišati.

Med tem je napočila ura ločitve. Klerij je v kraljičini sobi stole razpostavil tako, da zunaj stoječi stražniki niso mogli videti tarnajoče rodbine. Na Ludovikovo zapoved je imel pripravljen led z vodo. Edgeworth pa je ostal v stranski sobi, da ne bi vznemiril s svojo navzočnostjo kraljice.

Kak prizor!

Vsi so objemali nesrečnega vladarja in prevelike žalosti niso mogli govoriti. Pol ure se ni nič slišalo, kakor žalostno stokanje, ki se je celó na dvorišče čulo.

Kraljič je slonel na očetovih kolenih, poleg njega je stala princesinja Marija Terezija, na levi strani je sedela kraljica, na desni pa Elizabeta.

Trepetaje so poljubljali obsojenca. Kedar je spregovoril, so počeli vsi glasno plakati.

Posle desetih je hotel kralj oditi v svojo celico. Vsi so se ga oklenili in ga hoteli na ta način zadržati. Žalost, neskončna žalost jim je napolnjevala srca.

«Moramo te saj še enkrat videti!» ihtela je princesinja Elizabeta.

«Jutri zgodaj!» rekel je kralj.

«Obljubi nam!» prosili so vsi.

«Obljubujem vam, in zdaj z Bogom, dragi moji!»

Pri teh besedah je omedlela Marija Terezija, kraljevič pa je tekkel k stražnikom in jih prosil: «Pustite me pred ljudstvo, pustite! Moj oče ne sme umreti, prosil bom, da mu prizanesó!» Naposled se je kralj vendar poslovil, dolgo se je še tja v tiho noč čulo stokanje žensk in otrok, Parižani pa — spali so prav mirno.

Ob eni se je vlegel kralj k pokoju, poleg njegove postelje je klečal Klerij, kateri vso noč oči zatisnil ni. Ko se vladar proti peti uri zbudi, vstal je mirno, zaukazal je poklicati Edgewortha in je sprejel zadnjo popotnico.

«Ne bojim se smrti,» rekel je potem, «ker vem, da dobim mestu minljive krone večno.» Zatem je objel in poljubil Klerija.

«Prosil sem, da smete ostati na strani mojega sina,» dejal je, «oj tolažite ga v tej zanj gotovo žalostni uri! Morebiti mu bo vendar mogoče pozneje naplatiti vašo ljubezen.»

Na to je prevzel Klerij več reči, ktere so bile kraljici namenjene in je jokajoč odšel polagano, tudi Edgeworth je šel h kraljevim, da bi jim naznanil, da kralja ne bodo več videli. Ko je prišel nazaj, je našel kralja pri peči greti se, ker v sobi je bilo mrzlo.

«Moj Bog,» tako je dejal, «kaj bi bil zdaj brez vere v Večnega, po njem se mi zdi smrt prijetna.»

O pol deveti uri je prišel Santer, poveljnik narodne straže, in naznanil kralju, da ima povelje, peljati ga na morišče. «Pojmo! pripravljen sem!» reče Ludovik krepko ter gre s Santerjem in njegovimi častniki. Prišedši na dvorišče, ozre se kralj na okna svojih ljubih. Pa oh! Čez noč so besni Jakobinci deske čez okna pribili, niti jednega pogleda od njegovih dragih mu niso privoščili. Kralj je sedel v kočijo in odpeljali so ga. Od zadej je jahalo konjištvo, ki je seboj peljalo svoje težke topove.

Dospevši na morišče, stopal je kralj trdnih korakov po stopnicah na oder, ozrl

se proti Tuilerijam,* stopil potem na kraj odra in rekel s čvrstim, donečim glasom: «Francozi! umrjem nedolžen; odpuščam vsem sovražnikom iz srca ter želim, da bi Francoska . . . .»

V tem trenutku zavpije rudečenosi, pijani Santer; na njegovo zapoved zaropočejo vsi bobni in vdušé zadnje besede nesrečnega kralja, ki je potem sprejel smrtni udarec.

Osmo poglavje.

Pogin kraljeve rodbine.

Malo časa pred svojo smrtjo je rekel kralj: «Ne bojim se smrti, pa vendar ne morem brez strahu o usodi svojih ljubih misliti.»

Hudo, da hudo se jim je imelo goditi. Na dan kraljeve obsodbe so sedeli tihi in bledi skupaj. Niti besedice nobeden spregovoril ni. Poslušali so šunder, ki je donel iz ulice. Nazadnje je vtihnilo vse in sedaj vstane Marija Antonjeta.

«Odsekali so mu glavo!» vskliknila je s povzdignjenimi rokami: «Bog se nas usmili!»

---

* Králjevi grad.

S prestola na morišče.

Ta dan je bil prav strašen tem ubogim. S sklenjenimi rokami je stopala kraljica po sobi. Njene solze so vsahnile in potrta je bila njena oseba.

Naslednji dnevi bili so jetnikom enolični, obupni in pusti. Ostro nadzorovanje se je zmanjšalo, ž njim vred pa tudi poprejšnje oskrbovanje, katero se je še do sedaj jetnikom skazovalo. Klerij je bil iz službe odpuščen in sledili so le dolgočasni, enoterni dnevi, dokler ni nov naklep, králjevo rodbino rešiti, prouzročil nemilega šundra. Nek rojalist* imenom Toulan bil se je v ječo priplazil, nameravajoč najprej rešiti kraljico, zatem pa Dofêna. A njegov namen so izvedli, in sklenila je konvencija, Dofênâ kraljici odvzeti. Ko so konvencijski poslanci prišli in je njihov govornik bral: «Sin obglavljenega Ludovika Kapeta se ima izročiti občanu Simonu,» planila je Marija Antonjeta k svojemu detetu, da bi je branila.

«Dokler bom jaz živa, ne dobite v pest mojega otroka!» zakliče.

Nek poslanec je popadel princesinjo Marijo Terezijo, žugaje jo vmoriti, ako bi ne bila kraljica pokorna konvenciji. Tiho plakaje oblekla je mati svojega sinka. Opominjala

---

* Králjev privrženec.

ga je še, naj bo ubogljiv in poslušen in naj bode svojim prihodnjim rednikom vedno pokoren. Policija je kmalu potem Dofêna odpeljala in ga izročila neusmiljenemu Jakobincu Simonu. Marija Antonjeta svojega sina ni več videla.

Tudi njena ura je imela v kratkem odbiti. V noči od 1. do 2. avgusta zaškripala so ječina vrata in zapové se: «Antonjeta Kapet naj vstane!»

Sledil je nov, žalosten prizor. Nasilno so odtrgali kraljico od njene hčere in svakinje.

«Le mirni bodite!» rekla je jokajočima.

«Oj, mati!» zakliče hči, «očeta so obsodili in tudi tebi ne bodejo prizanesli. O, iti hočem s teboj in s teboj umreti!»

Ko je nesrečna kraljica šla iz ječe, je tako močno butnila ob nek tram, da jej je čelo jako krvavelo.

Vpraša jo eden spremljevalcev, če jo jako od vdarca čelo boli.

Ona pa mu odgovori: «O ne, mene nič več ne more boleti!»

V novi uječi so zelo slabo in nedostojno ž njo ravnali.

Pač je še poskusil nek vitez Ružvîl, spodbujen od takrat v Bruselji stanujočega grofa Fersena, rešiti jo, a njegov namen bil je ovajen, komaj je sam ušel in v Belgijo

prinesel Fersenu kraljičin medaljon, ktereга je ta do smrti nosil. Nek drug prijatelj, ki je do nje prišel, našel jo je v cunje oblečeno na klopi sedeti, kako je z dolgim zobotrebcom vezila podvezo. Tudi ta je moral popustiti misel, da jo kedaj reši.

Slednjič so jo obsodili. Dostojno je odgovarjala na vsa vprašanja. Vrnivša se v svojo celico, pisala je zadnje pismice princesinji Elizabeti:

«Ravnokar so me obsodili, toda ne k sramotni smrti, kakor kacega zločinca, nego združena bom s tvojim bratom. Oh, v kakem stanu vas moram ostaviti! Moj sin naj nikedar ne pozabi zadnjih očetovih besed, namreč, naj se ne maščuje nad našimi sovražniki. Z Bogom, draga sestra! Objemi, poljubi moje vboge otročiče! Zdravi ostanite!»

Na bornem voziči se je morala na morišče peljati hči cesarice Marije Terezije. Umrla je 16. oktobra l. 1793. vsa udana v voljo božjo.

Krvizeljnost Jakobincev še ni bila nasičena. Dné 8. maja l. 1794. odpeljali so iz ječe princesinjo Elizabeto, králjevo sestro.

Nesrečna kraljičina, ktera je morala sama ostati, prosila je milo sodne hlapce, jo s teto vred umoriti, a pahnili so jo nazaj v ječo.

«Bodi srčna! Moli in zaupaj v Boga!» bile so zadnje besede Elizabetine, ktere je govorila svoji netjakinji. Malo dni potem je pretrpela vso muko.

Kraljeviču se je ta čas tudi jako hudo godilo. Trpel je le revščino in glad, vrh tega bil je še tepen, in ko je po padcu Jakobincev vladajoča, zmerneja in treznejša stranka poslala Barasa, da bi poizvedel, kako da se godi nesrečnemu kraljevemu otroku, našel ga je že bolj mrtvega nego živega. Odvzeli so ga rediteljem in ga dali v boljše oskrbovanje, a žalibože — po toči ne hasne zvoniti.

Na smrtni postelji želel je svojo sestro videti. Pripeljali so jo k njemu. Objela sta se zadnjikrat.

«Slišim mater govoriti!» šepeta vmirajoči deček. «Ravnokar ide póme!»

To izgovorivši zgrudil se je v postelj nazaj in izdihnil dušo. Tako je vmrl nesrečni kraljevič.

Pol leta pozneje so se vrata Tampla odprle princesinji, ki je edina ušla pogubljenju. Njen ujec, avstrijski cesar, jo je zamenil za vjete Francoze.

Še enkrat se je ozrla na zatemnelo poslopje.

«Minolo je pol in četiri let,» izdahnila je, «ko so mene in moje sorodnike tu-le v ječo

vrgli. Oh, le jaz sama sem še živa ostala, jaz najnesrečnejša izmed vseh!»

V mestu Baslji (v Švici) so jo zamenili. Tu je tudi našla nekdanjega komornika svojega očeta.

Pariška direkcija ji je poklonila več daril. Ona pa je vse nazaj poslala, rekoč: «Naj se dadó ta darila onim, ki so mene tu sem pripeljali. Ne potrebujem nikacega darila!»

Pozneje se je zaročila nesrečna princesinja s svojim stričnikom vojvodo Anžulemskim. Pravijo, da se nikedar ni nasmehnila; videlo se je kakor bi bila kal njenega življenja radi prestanega trpljenja zamorjena. Ta princesinja bila je zadnji otrok nesrečne hčere cesarice Marije Terezije.

Revolucijo pa je vkrotil mož z otoka Korzike, Napoleon I., in le malo besnih jakobinskih načelnikov je doživelo novo stoletje.

Deveto poglavje.

Konec.

«Heda! prijatelj!» zakliče nekega dné ne ravno lično oblečen mož dasi bogato, a vender brez vkusa oblečenemu gospodu.

«Kaj bo?» oglasi se ta ponosno.

«Niste vi tisti gospod, ki se je potrudil pred nekaj tedni, necega srečnega igralca spremiti v spalnico?» vpraša prvi, ki ni bil nikdo drugi nego Žabó. «Da, zdaj vas zopet popolnoma spoznam. He, kje pa je ostal moj denar?»

Nagovorjeni pogleda Žabóta sprva zaničljivo, zatem pa jezno in zavpije: «Ste-li iz norišnice ušli gospod, ka-li?»

«Le nič ne tajite, dâ, vi ste bili, prisežem, da ste me vi spremili v spalnico!» reče Žabó in položi svojo roko na tujčevo ramo.

«Proč roko, če ne ste tekoj mrtev!» zagrmí ptujec nanj.

Bivši stražnik ni hotel moža izpustiti, temveč se je oziral po policiji, in ker te blizo bilo ni, klical je zbrano množico na pomoč.

Lik dva borilca stala sta si ta dva nasproti. Ljudstvo se je že veselilo pravičnega dvoboja; a tačas pa je že prišla policija.

«Ta mož me je okradel,» pravi Žabó častniku.

«Ni res! ta laže, ne poznam ga!» kriči obdolženec.

«Idita oba z menoj v stražnico,» veli policijski častnik.

Ko so ja zasliševali, se je pokazalo, da ni mogel Žabó svoje trditve dokazati, in da je bil fino oblečeni ptujec že več let brez vspeha zasledovan zločinec. Žabó je smel po dolgem zasliševanju oditi, hudodelnik pa je moral v ječo.

«Denar sem sicer izgubil, pa dobro mi dé, da sem le kaznil sleparja, ki mi ga je vkral!» pravi Žabó sam pri sebi odhajajoč.

«Čujte, dragi Žabó!» zakliče nekdo za njim.

Žabó se ozre in zagleda Sabino, Tisotovo hči.

Oči mu veselja zažaré, ker rad je imel to dekle.

«Veseli me, da te zopet vidim,» reče ji, brzo pozabivši, kaj je ravnokar doživel.

«Kje je pa oni dozdevni Žabó?» praša ga Sabina.

«Menda si se seznanila ž njim, kali?» vpraša jo ta brzo. «Morebiti me hočeš celó tožiti?»

Sabina povesi oči.

«Veste-li, kje je sedaj tisti dozdevni Žabó?» vpraša ga za nekaj časa.

Žabó z glavo odkima in premeteno pravi: «Na tvojem mestu bi bi onega pozabil in bil s pravim Žabótom zadovoljen.»

Sabini je vsa kri stopila v lice.

«Tedaj res ne veste, kje sedaj stanuje in kdo da je?» poizveduje ona.

«Ne vem,» odgovori Žabó.

Dekle ga pozdravi in hitro izgine, kakor je prišla; Žabó pa je potoma premišljeval o ti novi dogodbi.

Srečno prebivši strašna leta revolucije, vstopil je v vojno velicega Bonaparte-ja. Odlikoval se je v bitkah pri Lodi, Arkole in pozneje tudi pri Marendži, šel je kot častnik v Švedsko z Bernadote-jem, ki mu je več dobrot skazal, ter se je malo prej bil oženil s Tisotovo Sabino. Tako so se v začetku tega stoletja lahko neznatni ljudje popeli do visoke stopinje. Kmaló po prihodu v novo domačijo je umrl in Sabina postala je vdova.

* * *

Po Stockholmskih ulicah se je pomikal necega dné slovesen sprevod. Umrli je nek sorodnik. Spremljalo je pokojnika več stotin vozov. V prvem je sedel grof Fersen, maršal vsega kraljestva. Njegovi osiveli lasje so mu štrleli po ramah. Sedel je ponosno, čeravno ga je črtilo ljudstvo in plemstvo, ker tudi tukaj je bil branitelj kraljeve oblasti.

Ljudstvo naglo obstopi grofovo kočijo.

«Ven, ti izdajalec!» kričala je druhal.

Kamenje je letelo v šipe, konji se splašé; kočijaž pobegne in v malo trenutkih je obstala kočija. Grof Fersen moral jo je zapustiti. Njegova glava je krvavela.

Druhal je z dežniki in palicami udrihala po njem, on pa je šel, obdan od vseh strani od kričeče množice, proti bližnji gostilni. Večkrat so ga na tla pobili in vpili: «Ubijte ga, izdajalca!»

Vender se je pobral vselej in zadnjič dospel do gostilne. Milosrčni oštir mu je dovolil vstopiti. Neka gospa, ki je skozi okno sprevid gledala, odvedla ga je v njeno sobo, kjer se je takoj zgrudil na zôfo. Padel je v omedlevico in nezaveden obležal, med tem ko je zunaj razsajala razkačena druhal. Ko se čez nekaj časa zavé, videl je, kako je ta blaga gospa zanj skrbela. Solzeča se, obvezovala mu je rane, in on jo je hvaležno pogledoval. Njeno lice se mu je zdelo znano. Premišljeval je, kje neki jo je že videl.

«Kdo ste pa?» jo popraša.

«Imenujem se Sabina Žabó,» odgovori ona ljubeznjivo.

«Sabina?» mrmra grof ves zamišljen.

«Ste-li iz Francoskega?»

Gospa mu prikima in pokaže na medaljon, ki je visél izpod grofove obleke.

«Marija Antonjeta mi ga je dala,» reče Fersen na to, «zdaj vas zopet poznam! Vi ste hči onega jetnišničarja! O Bog, v kakih okolščinah sva se sešla!»

«Umirite se, gospod grof,» prosi ga Sabina ganjena. «Hitela bodem po zdravnika. Iščejo vas sicer, toda ne bodo se predrznili prodreti v žensko sobo.»

S temi besedami odide Sabina Žabó skozi druga vrata, ktera potem skrbno zaklene.

Fersena ni našla več živega. Ko se vrne za četrť ure nazaj, je že druhal grofa zalotila, izvlekla ga iz sobe in ubila.

Tako nesrečno in kruto je izdihnil svojo dušo ta plemeniti privrženec in zvesti prijatelj nesrečni francoski kraljevi rodbini Ludovika Šestnajstega v svojem krasnem rojstnem mestu Stockholmu.

